

Sažetak projekta

Potreba za sudjelovanjem javnosti u postupcima procjene utjecaja na okoliš (PUO) se temelji na vjerovanju da javnost pogođena nekom odlukom ima pravo biti uključena u postupak donošenja te odluke. Sudjelovanje javnosti u sebi nosi "obećanje" da će doprinos javnosti u procesu konzultacija utjecati na konačnu odluku. Ne postoji neposrednija demokracija od sudjelovanja javnosti u postupcima procjene utjecaja. Osim toga, opće je prihvaćeno stajalište da sudjelovanje javnosti može značajno poboljšati kvalitetu odluke jer lokalna javnost bolje poznaje specifičnu lokalnu situaciju, može pomoći u otkrivanju pogrešaka i kreiranju alternativnih rješenja. Međutim, u Hrvatskoj još uvijek nedostaje svijest o tome. U postupcima PUO se uglavnom primjenjuju minimalne zakonske obaveze sudjelovanja javnosti, koje ne omogućavaju utjecaj na konačnu odluku. Takva situacija dovodi do dramatičnog gubitka povjerenja u javnu upravu kao i, općenito, u vladavinu prava. Samo smisleno sudjelovanje javnosti može osigurati transparentnost odlučivanja i djelovanje u javnom interesu, a asimilacija mišljenja javnosti u postupak odlučivanja može obnoviti izgubljeno povjerenje.

Razlozi demokratskog deficita u postupcima PUO u Hrvatskoj su višestruki: promjene u zakonodavstvu na području PUO dogodile su se uglavnom kao posljedica pritiska za usklađivanjem s europskim zakonodavstvom u predpristupnom procesu, a ne kao posljedica shvaćanja vrijednosti i pozitivnih učinaka djelotvornog uključivanja javnosti. Osim toga, ne postoji tradicija sudioničkog odlučivanja i nema motivirajućih primjera dobre prakse. Tijekom naših prethodnih napora/projekata shvatili smo da samo mobilizacija javnosti za sudjelovanje u postupcima PUO ne donosi značajno poboljšanje ukoliko ne postoji razumijevanje i sudjelovanje svih uključenih u postupke PUO. Ovim projektom želimo doprinijeti shvaćanju važnosti sudioničkih mehanizama odlučivanja, uključiti širi krug dionika u aktivnosti i poticati aktivni doprinos udruga u razvoju, primjeni i nadzoru okolišnog aquisa na području procjene utjecaja.

Izazov koji je pred nama je usklađivanje potrebe za ekspertizom na području procjene utjecaja s transparentnošću procedure i sudjelovanjem javnosti koje zahtijeva demokratska praksa. Tehnički dio postupka procjene utjecaja je osnova, ali konačnoj odluci legitimitet može dati samo javnost.

Bolja praksa neće se početi primjenjivati ukoliko svi uključeni u postupak ne shvate da je rezultat postignut uključivanjem javnosti bolji nego u slučaju njenog isključivanja iz odlučivanja. Ovim projektom planiramo ponuditi dokaze o vrijednostima sudjelovanja javnosti. Za to je, prije svega, potrebna suradnja sudionika postupaka procjene utjecaja - tijela nadležnih za provedbu postupka, javnosti i poslovnog sektora. Prvi korak je razmjena informacija o rezultatima dosadašnje prakse i zajedničko iznalaženje mogućnosti njenog poboljšanja, koristeći i pomoć pozitivnih primjera iz drugih zemalja.

Uz mehanizme sudioničkog planiranja i odlučivanja, koji pretpostavljaju aktivno građanstvo, veći su izgledi da ćemo kreirati ekonomski rast i društveni razvoj u kvalitetnom okolišu. Jer konačni cilj PUO i jest upravo održivi razvoj.

Ovaj je projekt jednim dijelom usmjeren i na zaštitu prirode. Sudjelovanje javnosti u zaštiti prirode nužno je i zakonom propisano. Djelotvorni konzultacijski procesi sa zainteresiranom javnošću prilikom donošenja planova za pojedina zaštićena područja su izuzetno važni: s obzirom da ti planovi direktno utječu na budućnost lokalnog stanovništva, sudjelovanje u oblikovanju tih planova njihovo je pravo. Osim toga, bez potpore javnosti nemoguće je ostvariti ciljeve zaštite prirode.

U EU zaštita biološke raznolikosti počiva na osnivanju područja Natura 2000. Uspostava te mreže obaveza je i za našu zemlju. Hrvatska je 2007. god. proglasila Ekološku mrežu - sustav najvrjednijih područja prirode, koja će biti podloga za određivanje budućih Natura 2000 područja. Prema dosadašnjem iskustvu, lokalna administracija i stanovništvo na područjima ekološke mreže nedovoljno su svjesni obaveza i posljedica zakonodavstva vezanog uz Ekološku mrežu kao i ograničenja ali i prednosti budućih Natura 2000 područja. Kao rezultat nedovoljne informiranosti tijela lokalne vlasti, poslovnog sektora i lokalnog stanovništva, obaveze koje proizlaze iz zakonodavstva s područja zaštite prirode se ne provode na predviđeni način ili se u potpunosti zanemaruju. Ovim projektom planiramo raditi na informiranju svih dionika na području zaštite prirode o njihovim pravima i obavezama.

Projekt je započeo 28.11.2008. i traje do 28.11. 2009.

Ciljevi projekta

Opći ciljevi

- 1) Sudioničkim mehanizmima do učinkovitijeg odlučivanja odnosno bolje analize budućih posljedica današnjih odluka: aktivni doprinos udruga civilnog društva implementaciji i nadzoru primjene zakonodavstva s područja procjene utjecaja na okoliš i prirodu.
- (2) Isticanje sudjelovanja javnosti kao dosljedne i stalne teme: promicanje bolje prakse sudjelovanja javnosti u donošenju odluka.

Specifični ciljevi

- (1) Osnaživanje sudjelovanja javnosti u postupcima procjene utjecaja na okoliš
- (2) Osnaživanje uloge udruga civilnog društva i šire javnosti u zaštiti prirode kao i nadzoru primjene relevantnog zakonodavstva s područja zaštite prirode
- (3) Poticanje primjene prekogranične procjene utjecaja na okoliš i sudjelovanja javnosti u tim postupcima

Ciljne skupine

Udruge za zaštitu okoliša, tijela nadležna za provedbu postupka procjene utjecaja na prirodu i okoliš, građani, jedinice lokalne samouprave, poslovni sektor (nositelji zahvata i tvrtke ovlaštene za izradu studija utjecaja na okoliš).

Projektne aktivnosti

Radionica o vrijednostima i pozitivnim učincima sudjelovanja javnosti i sudioničkih mehanizama odlučivanja; informacije i savjetovanja ciljnim skupinama putem info-centara u Puli i Splitu; sudjelovanje u specifičnim slučajevima procjene utjecaja za zahvate, planove i programe i ocjene prihvatljivosti zahvata za prirodu te postupcima koji zahtijevaju prekograničnu PUO; istraživanje o razini informiranosti lokalne samouprave o obavezama i posljedicama primjene novog zakonodavstva o Nacionalnoj ekološkoj mreži i budućim područjima Natura 2000 kao i obavezama koje se odnose na uključivanje javnosti u postupke odlučivanja; seminari i radionice o sudjelovanju javnosti u zaštiti prirode; izrada knjižice o sudjelovanju javnosti u zaštiti prirode s naglaskom na ocjenu prihvatljivosti zahvata za prirodu, izradu planova upravljanja zaštićenim područjima